

Signalizácia v ochrane rastlín – 5/2024

Stonkové krytonosy na repke

Prvé výskyty chrobákov boli zaznamenané v priebehu 7. týždňa. Signalizácia ošetrenia je v súvislosti s potvrdeným výskytom vajíčok v rastlinách odporúčaná pre teplé oblasti už koncom 8. týždňa pre zvyšok oblastí do 450 m n.m. najneskôr do konca 9. týždňa. Chrobáky (samce aj samice) sú v poroste už od jesene, a teda akékoľvek oteplenie počas dňa dokáže obe pohlavia aktivovať. Predpoveď počasia ukazuje na nevýrazný priebeh počasia spojený so zrážkami. Počas dňa sa budú teploty pohybovať okolo 10 až 15 °C.

V priebehu februára a marca budú pokračovať ďalšie nálety imág zo zimovísk a budú so svojou aktivitou pridávať k tým, ktorí v poroste už sú. Z dôvodu zníženia škôd bude potrebné zvýšiť frekvenciu ošetrenia, pretože dynamika a početnosť populácií krytonosov sa z roka na rok posúva (tj. rozvečené nálety veľkého počtu chrobákov do porastov zvyšujú nároky na insekticídnu ochranu).

Pre 1. aplikáciu sa odporúča kombinácia pyretroidov sacetamipridom (na zvýšenie účinnosti je vhodné znížiť pH postrekovej zmesi). Táto kombinácia by mala zaistiť priamy aj reziduálny účinok. Ošetrenie bude treba najneskôr do 10 dní opakovať. Na 2. aplikáciu je vhodné využiť len čistý pyretroid. Kombináciu s sacetamipridom je vhodné využívať pri silných náletoch, čistý pyretroid pri slabšom nálete. K oddialeniu rezistencie je potrebné účinné látky insekticídov kombinovať. Lokálne sa však môžu vyskytovať rezistentné populácie, ktoré nemusia na jednu alebo druhú skupinu už adekvátne reagovať.

Krytonos štvorzubý (*Ceutorhynchus quadridens*) je menší ako repkový, 2,5 - 3,5 mm, na krovkách pri štítku má bielu škvrnu. Larvy dorastajú do 4 - 5 mm. Jeho škodlivosť je menšia, samičky kladú vajíčka do listových stopiek alebo okolia žiliek listov. Larvy sa živia v strednej žilke listu, listovej stopke a neskôr v byliach. Rastliny sú oslabené.

Krytonos repkový (*Ceutorhynchus napi*) nalieta do porastov pri teplotách 10-12°C, zatiaľ sa neobjavil. Kritické číslo 1 ks na 40 rastlín je pre krytonosa repkového, pre krytonosa štvorzubého je kritické číslo 4-6 chrobákov za 3 dni v Mörického miske alebo 2 chrobáky priemerne za 3 dni na jeden lepový pás. Chrobáky po prelete do porastov repky ešte asi dva týždne žerú a pária sa, potom začnú samičky kladť vajíčka. Na ošetrovanie teda zostáva pomerne dlhé obdobie, netreba sa unáhliť, radšej vyčkať na dosiahnutie kritického čísla. Pripomínam, že krytonos repkový je väčší, imága dosahujú veľkosť 3-4 mm. Po naletení na porast, počas úživného žeru, vyžierajú imága do listov a stoniek malé otvory a následne kladú samičky vajíčka do hornej časti stoniek. Vyliahnuté larvy vyžierajú stržeň stonky smerom dolu. Vyvinuté larvy veľkosti 6-8 mm, opúšťajú stonku nad zemou a kuklia sa v pôde. Oslabené stonky sa lámu.

Medzi bioracionálne prípravky na báze neonikotínoidov acetamiprid **Mospilan 20 SP** (1x), **Yoroi** (1x) – zneškodnenie, uskladnenie a použitie povolené do 17.4.2024, **Gazelle** (1x) a **Carnadine**. Nové sú prípravky **Alphamiprid 20 SP** (1x) a **Roslix** (2x). Acetamiprid je systémový insekticíd, ktorý pôsobí ako neurotoxikant (blokáda nikotínového ACh receptoru v postsynaptickej membráne). Účinná látka thiacloprid patrí do skupiny chloronicotínov.

Pôsobí ako kontaktný a požerový jed, má systémový účinok spočívajúci v narušení prenosu impulzov vo vnútri nervového systému hmyzu. Mechanizmus je podobný ako u acetylcholinesterázy, avšak thiacloprid je pomaly aktivovaný. Jeho trvalé pôsobenie vedie k celkovej disfunkcii nervového systému a následne k usmrteniu. Prípravok je účinný predovšetkým proti cicavému hmyzu, ale tiež i proti žravým škodcom. Rastlinami je veľmi dobre znášaný.

Veľkú skupinu insekticídov tvoria pyretróidy. Na zabránenie vzniku rezistencie pyretróidy neaplikujte viac ako 2x za sebou počas sezóny ! Pyretróidy sú etofenprox **Trebon 30 EC** (max.1x za vegetáciu), **Trebon OSR** (max.2x za vegetáciu) **Magma** a **Dacor** (2x). Účinná látka etofenprox patrí k pyretróidom a má tak ako väčšina pyretróidov neurotoxický účinok - vyvolávanie dlhodobých nervových impulzov. U hmyzu vedie tento vplyv k pretrvávajúcej excitácii, vyčerpaniu a následnej smrti. Tento efekt nastáva veľmi rýchlo (knock-down effect). Etofenprox tiež vykazuje nižšiu metabolickú rezistenciu než väčšina ostatných pyretróidov (nižší rezistenčný faktor), a preto je použiteľný i na hubenie rezistentných populácií blyskáčika repkového. Prípravky účinkujú aj pri nízkych teplotách, ktoré sa pravidelne vyskytujú skoro na jar.

Ďalšie pyretróidy sú deltamethrin **Decis Forte** (3x), **Decis EW 50** (2x) alebo **Delta EW 50**, **Delta Expert**, **Decis Protech** (2x), **Delcaps 050 CS** a **Deltop 050 CS** (1x len krytonos štvorzubý), **Poleci**, **Decision**, **Desha 2,5 EC**, **Dinastia Expert** a **Dinastia Forte** (3x). Pyretróid cypermethrin je v prípravku **Sweep** (2x), **Cyperkill Max** (2x), **Rafan Max** (2x), **Cythrín Max** (2x), **RWA Protector Max** (2x) a **Supersect Max** (2x). Ďalšie pyretróidy sú lambda-cyhalothrin **Karate Zeon 5 CS**, **Ninja Zeon 5 CS**, **Sentinel**, **Vaztak Pro** alebo **Kaiso Sorbie** (1x) a gamma-cyhalothrin **Nexide** (2x) alebo **Rapid** (2x). Pyretróidy sú kontaktné prípravky a aj keď sú zaradené ako Vč3 – prípravok pre včely s prijateľným rizikom pri dodržaní dávky a koncentrácie, platí zásada: **Aplikujte v mimoletovom čase včiel!**

V Topoľčanoch, 21.2.2024

Ing. Alena Škuciová
ÚKSÚP – OKOR Topoľčany